

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

Learning Management Model of Educational Institutions in a New Normal under Secondary Educational Service Area Office Khonkaen

กชพร สีกาเรียน
Kotchaporn Seekarean

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น
Sripatum University Khonkaen
Corresponding Author E-mail: Kotchaporn.see@spumail.net

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 2) สร้างและตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 3) ประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาคู ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยภาพรวมเท่ากับ 0.347 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาคู ด้านการประเมินผล และด้านการบริหารหลักสูตร

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา ภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: 1. การบริหารจัดการ; 2. การเรียนรู้ยุคใหม่; 3. เทคโนโลยีสารสนเทศ

ABSTRACT

This objectives of this research were: 1) To study the current conditions, desirable conditions, and necessities of the Learning Management Model for educational institutions in the new normal under the Secondary Educational Service Area Office Khonkaen 2) To develop and assess the suitability of the Learning Management Model for educational institutions in the new normal under the Secondary Educational Service Area Office Khonkaen 3) To assess the feasibility and utility of the Learning Management Model for educational institutions in the new normal under the Secondary Educational Service Area Office Khonkaen.

The Research of this research found that:

1. The results of studying the component, current conditions, desirable conditions, necessities, and guidelines of Learning Management in educational institutions in the new normal.

1.1 The results of studying the component of Learning Management in educational institutions in the new normal in descending order: Learning management section, Teacher's development section, Evaluation section, and Curriculum administration section.

1.2 The results of studying the current conditions of Learning Management in educational institutions in the new normal revealed an overall at a medium level.

1.3 The result of studying desirable conditions of the Learning Management in educational institutions in the new normal revealed an overall at the highest level.

1.4 The analysis of the necessities of the Learning Management in educational institutions in the new normal revealed an overall average of 0.347. In descending order: Learning management section, Teacher's development section, Evaluation section, and Curriculum administration section.

2. The result of the suitability assessment of Learning management model of educational institutions in a new normal by experts revealed an overall level at the highest level.

3. The result of the feasibility and utility assessment of Learning management model of educational institutions in a new normal by educational institution administrators and teachers revealed an overall at the highest level.

Keywords: 1. Management; 2. learning in a new normal; 3. Information technology

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รู้จักตนเอง สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์ สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นผู้นำการศึกษาไทยต้องมีบทบาทเชิงรุก เปิดกว้างสู่ระบบปฏิบัติแนวใหม่ รวมถึงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม การบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่จึงมีความสำคัญมาก เพราะการศึกษาของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง หรือจะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศ

อื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาผู้บริหารย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2557)

ในช่วงที่ผ่านมาทางโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัด ได้มีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์หากมีเหตุให้ปิดสถานศึกษากรณีพิเศษ ด้วยเหตุผลนี้ สถานศึกษายุคนี้จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ เพื่อให้การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง (อัจฉรา นิยมภา, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลให้ความสำคัญการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา รู้จักพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะสามารถแนะนำและกระตุ้นบุคลากรให้เรียนรู้และใช้สารสนเทศในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานและสร้างโอกาสทางการศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อจะได้นำรูปแบบไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ในยุคใหม่ให้สอดคล้องและเหมาะสม กับสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
- 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
- 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร

ขั้นตอนที่ 1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 346 คน โดยเปรียบเทียบกับตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 1.3 การศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี Best Practices จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน (ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คนและครู 1 คน) รวมทั้งสิ้น 6 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

4 วารสารปัญญา ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2567)

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 2.1 นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาร่างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 2.2 ตรวจสอบ ยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ขั้นตอนที่ 2.3 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ในสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน (ชุดเดิม จากขั้นตอนที่ 2.2)

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีหลักการของรูปแบบ ดังนี้

1.1 หลักการการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

1.2 หลักการการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษายุคใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ดังนี้

2.1 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา

2.2 เพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา ไปใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการดำเนินการการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีวิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารหลักสูตรยุคใหม่

1.1 วางแผนในการทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน (P)

1.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (P)

1.3 ดำเนินการบริหารหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (D)

1.4 นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (C)

1.5 ปรับปรุงการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน (A)

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนยุคใหม่

2.1 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน (P)

2.2 ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน (P)

- 2.3 จัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (D)
- 2.4 นิเทศติดตามภายใน โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (C)
- 2.5 พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัย (A)

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาครูยุคใหม่

- 3.1 วางแผนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง (P)
- 3.2 ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยวิธีการที่หลากหลาย (D)
- 3.3 สนับสนุนให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเสมือนจริง ในการจัดการเรียนรู้ (D)
- 3.4 สะท้อนผลโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอน (C)
- 3.5 นำผลการสะท้อนมาพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผล (A)

ด้านที่ 4 ด้านการวัดผลและประเมินผลยุคใหม่

- 4.1 ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย (P)
- 4.2 วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย (D)
- 4.3 กำกับ ติดตาม สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (C)
- 4.4 นำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ไปวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้การสอน (A)
- 4.5 พัฒนาการวัดผลและประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (A)

องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินรูปแบบ

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีแนวทางการประเมินรูปแบบ ดังนี้

- 4.1 ประเด็นในการประเมิน
 - 4.1.1 ประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา
 - 4.1.2 ประเมินความพึงพอใจของสถานศึกษาในการนำรูปแบบไปใช้
 - 4.1.3 ประเมินผลความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - 4.1.4 รายงานผลการดำเนินการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา
- 4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
 - 4.2.1 แบบประเมินตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ ดังที่ ญรัฐพัชร บุญเกต (2565) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนสู่วิถีชีวิตใหม่ทางการศึกษา จากสภาวะวิกฤติโรคระบาด Covid-19 ส่งผลกระทบในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ธุรกิจ การค้า รวมถึงภาคอุตสาหกรรม ที่ต้องเปลี่ยนจากวิถีเดิม (Traditional) สู่

วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ในทุก ๆ ด้าน ทุกคนต่างได้รับผลกระทบให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงานและการศึกษา ก่อนภาวะวิกฤตินี้การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับมีการทบทวนและฟื้นฟูการศึกษาโดยเน้น “การศึกษาในศตวรรษที่ 21” แต่ในความเป็นจริงเปลี่ยนแปลงอย่างมากเพราะทั้งผู้สอนและผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ดังที่ กัลญูญ เพชรภรณ์ (2553) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ มากมายอันส่งผลต่อการเรียนรู้และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงทอง ศรีวิสัย (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้างสมรรถนะเชิงบูรณาการสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โรงเรียนศรีสังฆาล์เชียงใหม่ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญยิ่งของวง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีความสนใจในการปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลมากขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศจึงได้เข้ามามีบทบาทต่อการบริหารงานอย่างมากและผลจากการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้นักวิชาการทางการศึกษาต้องเรียนรู้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นได้ทั้งโอกาสและอุปสรรค ดังที่ อธิชาติ สกกล และ ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี (2561) ได้กล่าวว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชั้นเรียน อย่าง Smart Board, Presentation, eBook, และ AR สื่อเสมือนจริง เป็นการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงและความเสมือนจริงเข้าด้วยกัน เป็นต้น เพื่อใช้เสริมสร้างประสบการณ์และก่อให้เกิดทักษะทางการเรียนการสอน โดยเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนร่วมกันจากเทคโนโลยีที่หลากหลายทั้งสื่อในระบบภาพและเสียง ทำให้การเรียนทั้งในระบบชั้นเรียนปกติและนอกชั้นเรียนในการเรียนแบบออนไลน์หรือทางไกลทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ได้ศึกษาเรื่องพบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังที่ อภิชาติ รอดนิม (2564) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ในยุคใหม่ไม่ได้จำกัดเพียงหนังสือและห้องเรียนภายในสถานที่ที่กำหนดอีกต่อไป ผู้สอนสามารถปรับวิธีการสอนหรือสื่อการสอน ให้ทันต่อพัฒนาการของเทคโนโลยี “ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องต่อการศึกษาดด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง สามารถแก้ปัญหาได้อาจสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ สอดคล้องกับงานวิจัย พัทธภรณ์ ลิเบาะ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

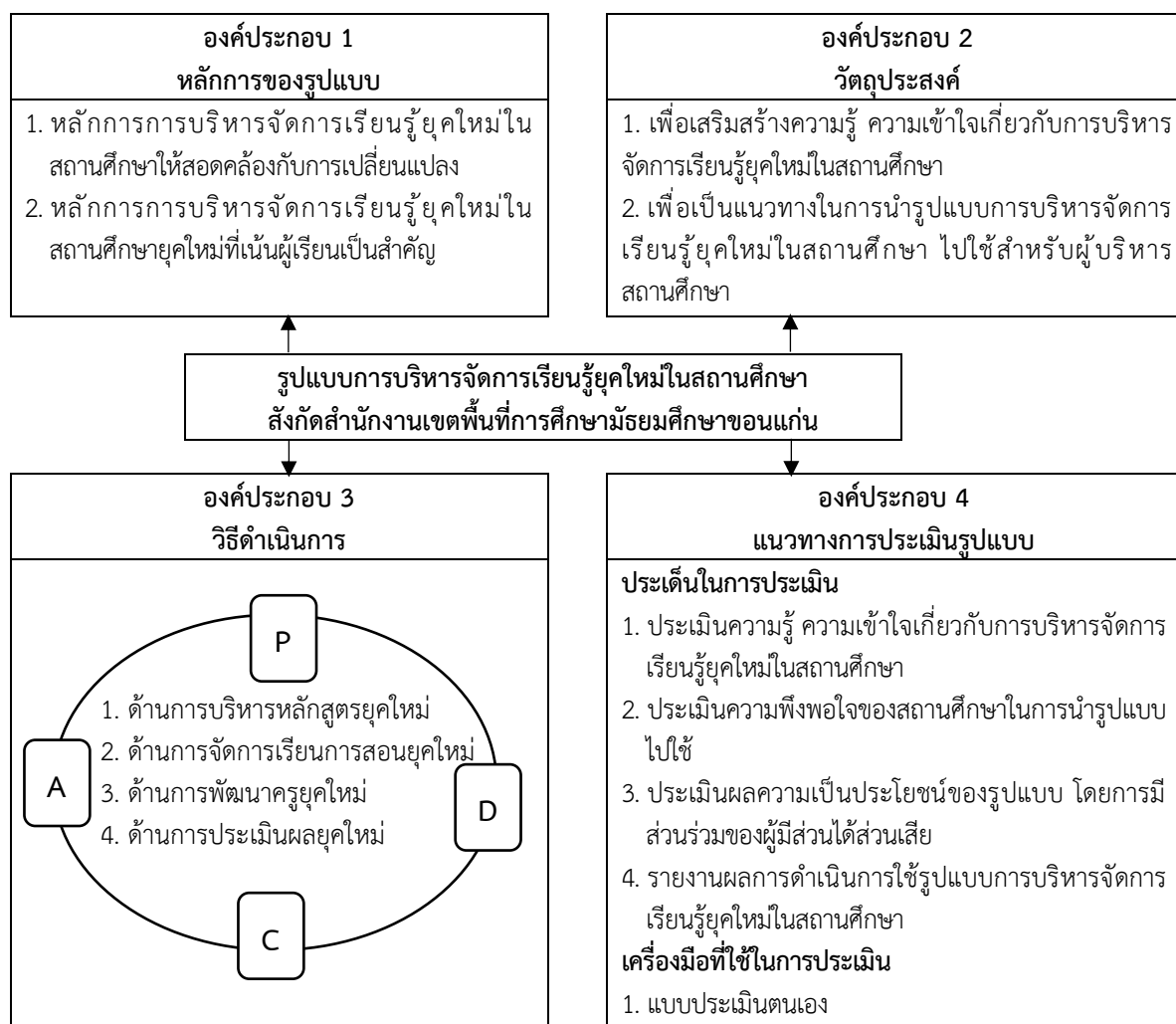
1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมเท่ากับ 0.347 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาครู ลำดับที่ 3 ด้านการวัดผลและประเมินผล และลำดับที่ 4 ด้านการบริหารหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ต้องเริ่มจากการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา ดังที่ พัทธภรณ์ ดวงชื่น (2563) ได้กล่าวว่า การศึกษาจะออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพ ทักษะและหลักสูตรของโลก เทคโนโลยีจะ

เข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้อย่างไร ฯลฯ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีการในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็น กระบวนการที่สำคัญในการขับเคลื่อนจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติใหม่ (New Normal) ทั้งด้านการจัดรูปแบบการเรียนการสอน การพัฒนาครูให้พร้อมสู่โลกยุคใหม่ การบริหารหลักสูตร รวมถึงการรับฟังเสียงสะท้อนจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ในการปรับกระบวนการบริหารจัดการศึกษาจากองค์กรการศึกษา แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวคิดในการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านการจัดการเรียนการสอน 2. ด้านการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ 3. ด้านการพัฒนาครู 4. ด้านการบริหารหลักสูตร 5. การรับฟังเสียงสะท้อนจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปญญา เปงยาวงษ์ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวมเท่ากับ 0.627 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูสามารถจัดทำสื่อวัสดุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}=0.690$) รองลงมา คือ ครูสามารถเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ($PNI_{modified}=0.652$) และครูสามารถใช้วิจารณ์งานในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน ($PNI_{modified}=0.618$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชชา เจริญชนะกิจ และ โสมฉาย บุญญานันต์ (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สะเต็มศึกษาให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระดับประถมศึกษา มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องสะเต็มศึกษา โดยจากการสอบถามความคิดเห็นของครูด้านองค์ความรู้แนวคิดสะเต็มศึกษามีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.213

2. ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สรุปได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 หน่วยการพัฒนา ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู การวัดผลและประเมินผล ส่วนที่ 4 แนวทางการประเมินรูปแบบ ผลประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้นำร่างแนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันตรวจสอบยืนยันโดยการสนทนากลุ่ม และประเมินความเหมาะสม จึงได้ข้อมูลทั้งประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดเป็นวิธีดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และนำกระบวนการบริหารของวงจรเดมมิง (PDCA) ตามที่ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2561) ได้เสนอไว้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ P คือ Plan หมายถึง การวางแผน โดยเลือกปัญหาและตั้งเป้าหมายร่วมกันทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน D คือ Do หมายถึง การนำแผนหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันไป ใช้ในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นการนำแผนแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ C คือ Check หมายถึง การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยนำข้อมูลก่อนการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานมาเปรียบเทียบกัน A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม ดังที่ สมาน อัสวภูมิ (2557) ได้กล่าวว่า การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งตามความเหมาะสมของรูปแบบ เวลา และงบประมาณ ในการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล พัดสา และคณะ (2564) พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ อินชุกุล (2565) พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร ดิษฐ์ศิริ (2563) พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 17 คน มีเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ Eisner (1976) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีวิธีการแตกต่างจากการดำเนินการเชิงวิทยาศาสตร์ หรือเชิงปริมาณ เนื่องจากการศึกษาในบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าตัวเลขที่นำมาพิจารณาสรุป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย ดวงทิพย์ (2565) พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับวิจัยของ ชานนท์ คำปิวทา (2565) พบว่า มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ อินชุกุล (2565) มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการศึกษากิจการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ตามการทบทวนวรรณกรรมที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งหน่วยงานทั้งสถานศึกษาภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลงานการวิจัยไปปรับใช้กับบริบทของสถานศึกษาได้

สรุป

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผล ด้านการพัฒนาครู ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาครู ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารหลักสูตร

1.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยรวมเท่ากับ 0.347 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาครู ลำดับที่ 3 ด้านการประเมินผล และลำดับที่ 4 ด้านการบริหารหลักสูตร

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 วิธีดำเนินการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาครู ด้านการวัดผลและประเมินผล องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินรูปแบบ

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3.1 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องกำหนดนโยบายการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ โดยพิจารณาจากลำดับความต้องการจำเป็นที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

1.2 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ไปใช้ในการทำงาน โดยมีผู้บริหารให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ รวมถึงงบประมาณและอุปกรณ์ให้แก่ครู กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ โดยให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองผ่านช่องทางที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการวิจัยและการพัฒนาโปรแกรมการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.2 ควรมีการวิจัยและการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- กัลญู เพชรภรณ์. (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. พระนครศรีอยุธยา. โรงพิมพ์เทียนวัฒนา พรินติ้ง.
- ขวัญฤทัย ดวงทิพย์. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนยุคใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ครรชิต มัลลียงศ์. (2557). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. ICT Idea for Spiritization. http://drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html
- ณวิวรรณ อินชุกุล. (2565). การบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาในสถานการณ์ปกติใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://thesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/4259>
- ชานนท์ คำปิวทา. (2565). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5045>
- ณัชชา เจริญชนะกิจ และโสเมฉาย บุญญานันต์. (2566). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สะเต็มศึกษาให้กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระดับประถมศึกษา. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(4), 97-114. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/261298>
- ณัฐพัชร์ บุญเกิด. (2565). การบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ธีรศักดิ์ สะกล และศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี. (2561). การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบโดยใช้ห้องเรียนอัจฉริยะของนิสิตระดับปริญญาตรี. วารสารครูศาสตร์อุตสาหกรรม, 17(1), 104-112. <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/JIE/article/view/140004>
- นฤมล ทัดสา, วาโร เฟ็งสวัสดิ์, และพรเทพ เสถียรนพแก้ว (2564). กลยุทธ์การบริหารจัดการชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10(3), 1344-1357. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/251254>

- บุญญา เป้งยาวงษ์. (2565). *ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1*. [การค้นคว้าอิสระการศึกษา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5680>
- พวงทอง ศรีวิลัย (2562). *รูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้างสมรรถนะเชิงบูรณาการสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่*. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับมือความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 4(3), 783-795. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/243660>
- พัชรภรณ์ ลีเบา, สุชาติ บางวิเศษ และศักดิ์นาถนันท์. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16(2), 164-177.
- สมาน อัครภูมิ. (2557). *การบริหารสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่*. อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). เอกสารคำสอน รายวิชา0501702 หลักการ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา. ภาควิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิชาติ รอดนิยม. (2564). เทคโนโลยีการศึกษากับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(9), 123-133. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/251294>
- อัจฉรา นิยมภา. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาวิถีสู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 14(2), 178-195. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/view/253277
- Eisner, E. (1976). Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function in Education Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3-4), 135-150.